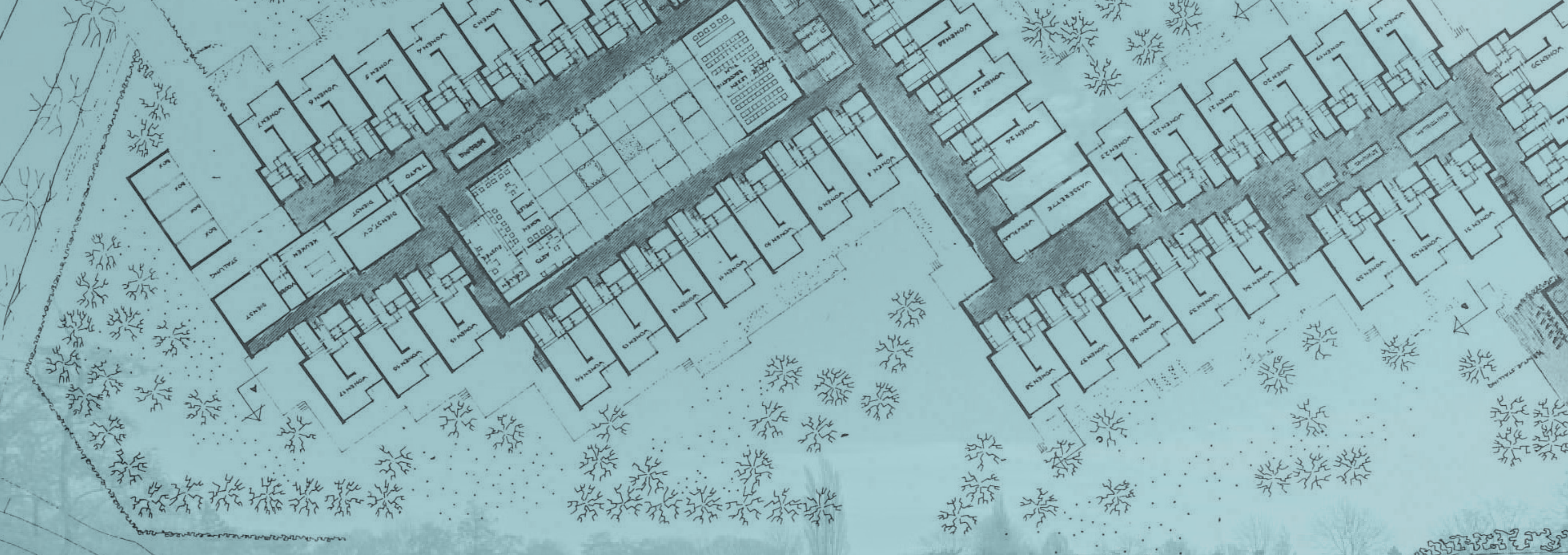

NIJ YLOSTINS

HOUT

1: Zuidwesthoekweg

BEITEL

3: Zuidwesthoekweg - Stadslaan

WATER

5: Nijesyl

WATER EN NIEUWBOUW

7: De Iendrachtwei

TREINSTATION

2: Treinstation IJlst

4: Zuidwesthoekweg

NATUURLIJKE ENTREE

6: fiets/wandelpad

8: Sudergoweg

OOSTHEM

IJLST

SNEEK

JUTRIJP

de huidige entree van IJlst
is verborgen in het groen
met zicht op achterkanten

entree IJlst

1: Stadslaan

VRIENDELIJKE OUDE HUISJES

2: treinstation IJlst

3: De Geau

4: Zuivelfabriek

5: molen de Rat

OVERTUINEN

6: Eergracht

entree IJlst vroeger

De Ylostins (ook wel Ilostins) is een voormalige stins in IJlst, Friesland.

Geschiedenis

Het is niet duidelijk of de stad IJlst haar naam heeft gegeven aan de Ylostins, of dat het andersom is gegaan. De familie Harinxma thoe IJlst[1] heeft de stins in de middeleeuwen gesticht, vermoedelijk rond 1400[2]. Ze werd naar de familie ook wel de Harinxmastins genoemd[3]. De stins lag aan de zuidzijde van de stad. Samen met de kerk aan de noordzijde, vormde ze een verdedigbaar geheel.[4] De eigenaar van de Ylostins was tevens de "eeheer of olderman" van IJlst[2]. Na het uitsterven van de familie Harinxma thoe IJlst kwam de stins door vererving en verkoop in handen van adellijke families zoals Galama en Vegelin van Claerbergen.

De stins was een zogenaamde torenstins, zoals de nog bestaande Schierstins. Ze bestond uit een vrijstaande hoge woontoren met erkertorentjes bovenin, met daarnaast een U-vormig woongebouw. De toren was bovendien bekroond met een schilddak met decoratieve windwijzers[3]. In de muren waren kleine rondboogvensters aangebracht[5]. Ook schijnen er beschilderde ramen te zijn geweest, waarschijnlijk van het echtpaar Tiete en Bernardina van Galama [6]. Als dit juist is, dan zijn deze ramen wellicht gemaakt door Julius van Galama, die in IJlst in 1670 huwdel[6]. Qua vorm had de stins grote overeenkomsten met de Gruytermastins in Sneek[2].

Rond 1710 bestond de Ylostins nog, maar was zij in slechte staat van onderhoud. Na lang wikken en wigen besloot de eigenaar, jonkheer Hessel Vegelin van Claerbergen uit Joure, om de grote toren af te breken in maart 1711. De ruim zeven meter lange balken werden verkocht aan boeren uit de omgeving.[7] Het rijksarchief in Leeuwarden (Tresoar) bewaart hier nog enige stukken van[8][9], waaronder een situatiekaartje van de Ylostins en haar directe omgeving [10]. Op de kaart staan de toren, het grote huis, en andere opstallen, omringd door hoge iepenbomen[7]. De laatste resten van de Ylostins zijn gesloopt in 1778 [4].

In de jaren 1960 hebben zijn er opgravingen geweest (onder leiding van Herre Halbertsma) op de plek waar men de Ylostins vermoedden. De afbraak was echter grondig en van de funderingen is niets terug gevonden. Ze vonden slechts slappe grond zonder puin.[7]

Het wooncentrum voor ouderen in IJlst is vernoemd naar de stins: 'Nij Ylostins'.

Stins

Een stins (mv. zowel stinsen als stinzen) is een middeleeuwse, verdedigbare, bewoonbare toren (later ook horizontaal gebouwd) in de Nederlandse provincies Friesland en Groningen. Het oorspronkelijk Friese woord stins betekent steenhuis. Onderzoek wijst uit dat er honderden van zulke stinzen zijn geweest. Vele zijn later opgegaan in de grote landhuizen die de naam state droegen en met deze staten zijn vele stinzen ten onder gegaan. De enige nog bestaande middeleeuwse stins is de Schierstins in Veenwouden, maar ook in de Allemastate te Oudwoude is de oude (zaal)stins nog goed herkenbaar. De Schierstins kan worden bezocht, de Allemastate wordt particulier bewoond. Het woord stins wordt geregeld gebruikt voor een state die op een stins teruggaat.

Stinzen in oude zin komen ook in het in Duitsland gelegen Oost-Friesland voor en heten daar 'steinhaus'. Een zeldzaam voorbeeld is het Steenhuis Bunderhee. In de provincie Groningen worden stinzen in oude zin aangeduid met steenhuis. Het enige daar nog bestaande steenhuis is het Iwema-steenhuis. De verder ontwikkelde steenhuisen worden in Groningen steens of borg genoemd.

Tegenwoordig hebben vele moderne wooncomplexen in Friesland, maar ook ver daarbuiten, een naam die eindigt op state. In totaal zou Friesland ooit ruim 175 states hebben gekend.

Geschiedenis

De landhuizen waren van adellijke of aanzienlijke heren die dikwijls landgoederen bezaten, en dikwijls ook bestuurlijke functies bezetten, zoals die van grietmannen. De meeste staten en stinzen zijn in de negentiende eeuw afgebroken, toen het te duur werd om ze goed te kunnen onderhouden. Enkele nog bestaande fungeren als museum. Bij de resterende staten en borgen (in Groningen) liggen vaak fraaie parken en tuinen.

een nieuwe stins

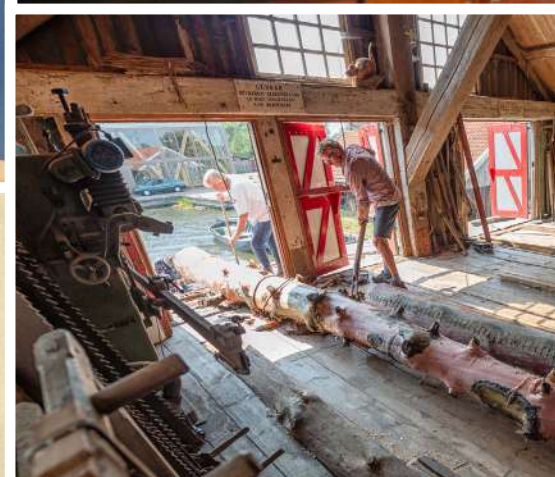

Ylostins IJlst

oranjerode gemetselde huizen

kleuren van de wijk

houten pergola's en gevelmateriaal zorggebouw

identiteit - houtstad IJlst

wisselende breedtes
en diktes hout

hergebruik resthout
industrie

hergebruik
planken

gevel in oude spoorbielzen

open structuur

gebruik van schaaldelen

gebrand

gladde afwerking

patroon

houten leien

houten pergola's en gevelmateriaal zorggebouw

vertaling van hout

nieuwe situatie - 1:1.000

Zuidwesthoekweg vanaf Sneek

Zuidwesthoekweg vanaf Nyesyl

vanuit de Ylostinslaan en Jonker Rispenstraat

vanuit de Jan Nooitgedachtstraat

vanaf de Stadslaan